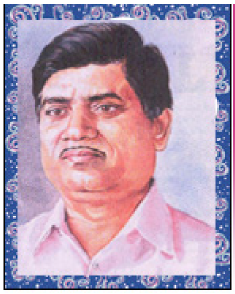

కొన్ని దశాబ్దాలపాటు ఆకాశవాణిలో వివిధ హోదాల్లో పనిచేసిన అల్లంరాజు వెంకటరావు గారు ‘సుధామ‘గా సాహితీ లోకంలో సుప్రసిద్ధులు. సుధామగారు కవి, రచయిత, వక్త, కాలమిస్ట్, కార్టూనిస్ట్, సాహితీ విమర్శకులు..! వృత్తి రీత్యానూ, ప్రవృత్తి రీత్యానూ ఆయన కలుసుకున్న, తెలుసుకున్న వ్యక్తుల గురించి, సందర్భాల గురించి ప్రతినెలా ‘రేడియో జ్ఞాపకాలు‘గా మలచి మనకి అందిస్తున్నారు. సుధామగారి ఇ-మెయిల్ - **sudhama_51@yahoo.com**

12

డ్యూటీ ఆఫీసర్ గా చేరింది ఆకాశవాణి హైదరాబాద్ వివిధ భారతి వాణిజ్యప్రసార విభాగంలోనే అయినా, కార్యక్రమాలలో నేను పాల్గొనడం, రచించడం, రూపొందించడం ప్రధాన కేంద్రంలోనూ జరుగుతూ ఉండేవి. ‘స్టాఫ్‘ కాబట్టి ఉచితంగా సేవలు తీసుకోవచ్చు కనుక అధికారులకూ, అవకాశాలు అందిపుచ్చుకుని ఉద్యోగంలో సంతోషాన్ని, తృప్తినీ పొందగలవీలుంది కాబట్టి మాకూ, ఎలాంటి అభ్యంతరాలకూ తావులేదు!

వివిధభారతిలో ఉదయం ఓ గంటా, మధ్యాహ్నం ఓ అరగంటా, అలాగే రాత్రి ఒక గంటా మినహాయించి నేను చేరిన కొత్తలో తెలుగు కార్యక్రమాలు మరేమీ లేవు. మిగతా రోజంతా బొంబాయి నుండి హిందీ కార్యక్రమాలే రిలే జరుగుతూండేవి. అయితే ప్రసారమయ్యే హిందీ కార్యక్రమాలు అన్నీ నేరుగా రిలేకాదు కానీ.. ఆ టేపులు బొంబాయి నుండి ముందుగా వస్తూండేవి. ఇక్కడ అనౌన్సర్లు వాటిని ప్లే చేస్తూ, లోకల్‌గా బుక్ అయిన వాణిజ్యప్రకటనలను - ఆ కార్యక్రమంలో సరైన విరామాలు తగిన సమయానికి ఇస్తూ, ఆ సమయంలో ప్రకటనలు వేయవలసి ఉండేది. ఆ తర్వాత ఉదయం ‘అర్చన‘ అని ఓ పావుగంట తెలుగు భక్తిగీతాలు, ఉదయం జనరంజని, మధ్యాహ్నం జనరంజని, రాత్రి జనరంజని శ్రోతలు కోరిన సినిమా పాటల కార్యక్రమాలు, మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలకు ‘మణిమాల‘ కార్యక్రమాలూ వివిధభారతిలో ప్రసారమయ్యేవి. పండుగలకూ, ప్రత్యేక సందర్భాలకు ప్రసారమయ్యే ‘ప్రత్యేక జనరంజని‘ కార్యక్రమాన్ని సినీ ప్రముఖులతో రూపొందించడం జరిగేది. వారు స్టూడియోకు వచ్చినప్పుడు ఉండే కళకళలు వేరే చెప్పాలా?

అప్పట్లో వాణిజ్య ప్రకటనలు కేవలం వివిధభారతి వాణిజ్య ప్రసార విభాగంలోనే ఉండేవి. ప్రధానమైన హైదరాబాద్, ఎ,బి కేంద్రాల ద్వారా ప్రసారమయ్యే కార్యక్రమాల్లో ఆ రోజుల్లో ప్రకటనలు ఏమీ ఉండేవి కావు. అంచేత వివిధభారతి కుండే స్పెషాలిటీయే వేరు! అప్పట్లో ప్రైవేట్ ఛానల్స్ ఏమీ లేవుకూడా కదా! అంచేత వ్యాపారరంగంలోనూ వివిధభారతి రేడియోనే ‘రారాజు!‘ ‘స్పాట్స్,‘ ‘జింగిల్స్‘ అనే - పది పదిహేను సెకన్ల నుండి - నిమిషం వరకూ ఉండే ప్రకటనలూ, అనౌన్సరే చదివే ఏడు సెకండ్ల (పదిహేను పదాలలోపు ప్రకటనగా) ‘టైం చెక్‘ కాక, పదినిముషాల నుండి - పావుగంటవరకూ ముఖ్యంగా రాత్రివేళల్లో ‘నీరాజనం‘ పేరిట ప్రాయోజిత కార్యక్రమాలు

(స్పాన్సర్డ్ ప్రోగ్రాంలు) ప్రసారం అయ్యేవి. స్థానికంగా రేడియో ఏజెన్సీల ద్వారా, బయటనే రికార్డు చేసి వ్యాపార దారులు వాటిని వివిధభారతి కేంద్రం ద్వారా ప్రసారం చేయడానికి 'టారిఫ్' ప్రకారం డబ్బు చెల్లించేవారు. ఆయా ప్రకటనలకు ప్రసార సమయాలు నిర్దుష్టంగా పేర్కొనబడి, 'స్పాట్స్ క్యూ షీట్' కార్యక్రమాల క్యూషీట్‌తో బాటు ప్రత్యేకంగా ఉండేది! కచ్చితంగా ఆ సమయంలో ఆ ప్రకటనలు ప్రసారం కావలసిందే 'సి.బి.ఎస్' డ్యూటీ ఆఫీసర్‌గా ప్రత్యేక శ్రద్ధ వాటి ప్రసారం మీదే అనివార్యంగా ఉండాలి! అనౌన్సర్ మరిచిపోతున్నట్టు అనిపిస్తే వెళ్ళి గుర్తుచేసి సమయం మించిపోకుండా ఆయా ప్రకటనలు వెళ్ళేలా చూసేవాళ్ళం. అంతేగానీ ఎప్పుడు తప్పు జరుగుతుందా, ట్రాన్స్‌మీషన్ రిపోర్ట్ రాసి బాధ్యులకు మెమోలు ఇప్పిద్దామా.. అనే వైఖరి ఉండేది కాదు.

ఆకెళ్ళ సత్యమూర్తి

తన అనారోగ్యం వల్ల శ్యమంతకమణి, 'కేరేజాట్'తనం వల్ల ఇందిరా బెనర్జీ - అప్పట్లో ఉన్న అనౌన్సర్లలో కొంత భిన్నంగా తోచేవారు! సిగరెట్ కాల్చుకోవడం కోసం బయటికొచ్చి సత్యమూర్తి ఎప్పుడయినా స్టూడియోలోకి మళ్ళీ సమయానికి చేరక, కొంత నిర్లక్ష్యం వల్ల ఉమాపతి కూడా డ్యూటీలో ఉన్నారంటే అప్రమత్తంగా ఉండాల్సిన అగత్యం ఎక్కువగా నేను ఫీలయ్యేవాడిని! జోత్స్న, సీతాదేవి, నిర్మలా వసంత్, ఇలియాస్, సత్యమూర్తి ఉంటే కొంత నిశ్చింతగా అనిపించేది. షిఫ్ట్ డ్యూటీలు కాబట్టి 'మా డ్యూటీ ఆఫీసర్ ఎవరు' అని

ఆకెళ్ళ సీతాదేవి

అనౌన్సర్లూ, 'మాతో షిఫ్ట్‌లో అనౌన్సర్లు ఎవరు' అని డ్యూటీ ఆఫీసర్లూ.. చూసుకోవడం మామూలే! అలాగే లైక్ మైండెడ్ ఇంజినీర్లూ షిఫ్ట్‌లో ఉంటే ట్రాన్స్‌మిషన్ సాఫీగా సాగిపోతుంది. ప్రసారమాధ్యమం ఏదయినా ఒక 'సమిష్టికృషి'. అందరూ కలసి పని చేసేది అశేష శ్రోతజనావళి కోసం! మొదట్లో అనౌన్సర్లు, డ్యూటీ ఆఫీసర్ల ఛార్ట్‌లు వారం వారం ప్రోగ్రాం ఎక్జిక్యూటివ్ కో ఆర్డినేటర్('పెక్స్‌కో' అంటాం) గా ఉండే వేదగిరి శర్మ వేసేవారు. ఆయనకు మద్యపాన వ్యసనం ఉండేది. దానిని సాకుగా చేసుకుని ఆయనను 'ఖుషామత్' చేసి, తమ ప్రయోజనాలు నెరవేర్చుకున్న వాళ్ళున్నారంటారు. డ్యూటీ ఆఫీసర్ అనబడే ట్రాన్స్‌మిషన్ ఎక్జిక్యూటివ్ ను 'ట్రెక్స్' అనీ, ప్రోగ్రాం ఎక్జిక్యూటివ్‌ను 'పెక్స్' అనీ, కో ఆర్డినేటర్‌ని 'పెక్సికో' అనీ, అలాగే అసిస్టెంట్ స్టేషన్ డైరెక్టర్‌ని 'ఎఎస్. డి' అనీ, స్టేషన్ డైరెక్టర్‌ను 'ఎస్.డి' అనే పొడి అక్షరాలతో వ్యవహరించడం ఆకాశవాణి ఆనవాయితీ! అనౌన్సర్, ప్రొడక్షన్ అసిస్టెంట్ లను అలానే వ్యవహరించగా, స్క్రిప్ట్ రైటర్స్‌ని 'ఎడిటర్'గా వ్యవహరించేవారు. న్యూస్ యూనిట్ లో న్యూస్ ఎడిటర్లు మళ్ళీ వేరు. గ్రామీణ కార్యక్రమాలకూ, కుటుంబ సంక్షేమ కార్యక్రమాలకూ సంబంధించి 'ఎఫ్.ఆర్.ఓ' అని ఫీల్డ్ రిపోర్ట్ ఆఫీసర్లు, 'ఈవో' అని ఎక్స్‌టెన్షన్ ఆఫీసర్లు ఉండేవారు.

వివిధ భారతిలో మధ్యాహ్నం ప్రసారం ప్రారంభంలోనే ఓ అరగంట 'మణిమాల' కార్యక్రమం ఉండేది. ఏదో అంశం మీద రోజూ సినిమా పాటలతో అనౌన్సర్లు సమర్పించే కార్యక్రమమే అది! నేను చేరిన కొత్తలోనే కొత్తగా ఆ కార్యక్రమం మొదలయ్యింది. 'నిర్మలా వసంత్' కోసం మణిమాల స్క్రిప్టు నేనే రాసిపెట్టాను - ఆవిడ కోరగా. ఆవిడ వాటిని ప్రెజంట్ చేసేది. 'జనప్రియ'లో ఆదివారం బయటి కళాకారుల చేత కార్యక్రమాలు రూపొందించేవారం. అలాగే 'వినోదవల్లరి'లో హాస్యనాటికలు ప్రసారమవుతూండేవి. మేం డ్యూటీలో ఉండగా వీలు చిక్కినప్పుడల్లా అడిగిన వారికి లేదనకుండా వాటిల్లో పాత్రలకు గళాలు ఇస్తూండేవాడిని. జూన్ 1978లో చేరానా! 'కృష్ణాష్టమి' రోజునే 'లీలాబాలుడు' అనే రూపకాన్ని కొన్ని భాగవత పద్యాలూ, సినిమా పాటల సమాహారంతో ఓ సంగీత రూపకంలాగా పాత్రలు - సంభాషణలతో బాటు నేను రచించి ప్రసారం చేశాను. అరగంటసేపు ప్రసారమైన ఆ కార్యక్రమంలో మా పెక్స్ నరసింహాచారి, మెయిన్ స్టేషన్ అనౌన్సర్ గా ఉన్న జ్యోత్స్నదేవి (జ్యోత్స్న కాదు - ఈవిడవేరు), శమంతక మణి, గోవిందాచారి, చిత్తరంజన్, నేను, ఛాయాదేవి(గాయని), సత్యమూర్తి పాల్గొన్నాం.

'లీలాబాలుడు' పేర బాలకృష్ణుని లీలలతో కూడిన ఆ రూపకానికి శ్రోతల నుండి మంచి ప్రశంసలభించింది. దాని డబ్బింగ్‌లో నాకు అనౌన్సర్ సత్యమూర్తియే బాగా సహకరించిన జ్ఞాపకం! ఉద్యోగంలో చేరిన కొత్తలో వివిధ భారతిలో ఆ ప్రోగ్రాం నాకూ, శ్రోతలకూ బాగా గుర్తున్న కార్యక్రమం. హైదరాబాద్ ప్రధాన కేంద్రం నుండి ప్రసారమయ్యే 'కార్మికుల కార్యక్రమం' - అప్పుడు శ్రీ ఉపద్రష్ట కృష్ణమూర్తిగారు 'పెక్స్'గా చూస్తుండేవారు. అందులో 'నెల్లు-పొల్లు' పేరిట 'స్టాక్ క్యారెక్టర్'గా నేను చేసేవాడిని. కార్మిక సంబంధవిషయాలతో ఆ కార్యక్రమానికి స్క్రిప్టు సమకూర్చేవాడిని. నాటికల్లో చిన్న చిన్న పాత్రలకు ఇచ్చే గాత్రధారణలూ, అత్యవసర అనువాదాలు, ప్రభుత్వ పథకాల ప్రసార సందేశాలు నినాదాలు ఇవన్నీ రాయడం.. మామూలే!

అప్పట్లో కుటుంబ సంక్షేమ కార్యక్రమాలకు రేడియోలో చాలా ప్రాధాన్యం ఉండేది. కుటుంబ సంక్షేమ పక్షోత్సవాలని పదిహేనురోజులు వరుసగా ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు ఆ ఏడాది ప్రసారం చేసినప్పుడు హైదరాబాద్ 'ఎ' కేంద్రం నుండి 'కుటుంబ బడ్జెట్' అనే వాక్చిత్రం రచించి ప్రసారం చేశాను. చేరిన ఆరునెలల్లోగానే చేసినవే ఇవన్నీ! అలాగే 'తోరణం' పేరిట బయట పిల్లల వైద్య నిపుణులైన కొందరి ఇంటర్వ్యూలు చేసి ఓ డాక్యుమెంటరీ రూపకం ప్రసారం చేసాను. ఓ.బి(ఔట్ సైడ్ బ్రాడ్ కాస్ట్) ప్రోగ్రాం అంటారు దాన్ని.

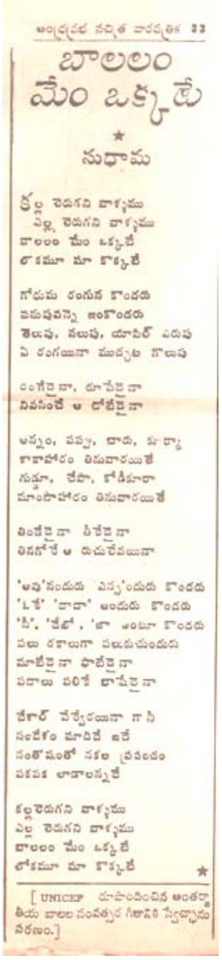
ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక 33

బాలలం మేం ఒక్కటే

★

సుధామ

1978 - బాలసాహితీవేత్తగా నాకు ఇప్పటికీ ఒక గుర్తింపు నిలిపిన సంఘటనా ఆ సమయంలోనే జరిగింది. 1979 వ సంవత్సరాన్ని అంతర్జాతీయ బాలల సంవత్సరంగా ప్రకటించి యునిసెఫ్, పిల్లలకోసం ముందు నుండీ తదనుగుణంగా కార్యక్రమాల ప్రసారానికి హేతువయ్యింది. 1978 లో హైదరాబాద్ 'ఎ'లో అప్పుడు బాలానందం, బాలవినోదం, మహిళా కార్యక్రమాలు చూస్తున్న ప్రొడ్యూసర్ శ్రీమతి తురగా జానకీరాణిగారు ఓ ఆదివారం కార్యక్రమానికి 'దేశదేశాల్లో బాలలు' అని ఓ స్క్రిప్ట్ రాయమని యునిసెఫ్ వారి ఆంగ్ల మెటీరియల్ ఇచ్చారు. ఆ కార్యక్రమం ప్రసారం అయింది. ఆ సందర్భంగానే యునిసెఫ్ కరదీపికలో ఎనభై పంక్తుల ఒక వివరణాత్మక సందేశం వంటిది ఇంగ్లీష్‌లో చదివినప్పుడు కలిగిన స్ఫూర్తితో జానకీరాణిగారు కోరిన మీదట పాట ఒకటి రచించాను.

"ఎల్లలెరుగని వాళ్ళమూ కల్లలెరుగని వాళ్ళమూ
బాలలం మేం ఒక్కటే లోకమూ మాకొక్కటే"

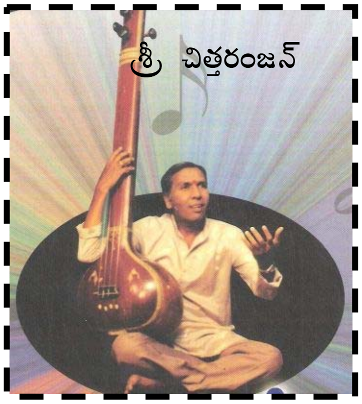

అనే పల్లవితో రూపొందిన ఆ గీతం అంతర్జాతీయ బాలగీతంగా, తెలుగుపాటగా ప్రసిద్ధమైంది. యునిసెఫ్ గీతానికి అనువాదం అన్నాం కానీ, కేవలం ఆ స్ఫూర్తితో తెలుగులో స్వతంత్ర్యంగా నే రాసిన గేయమే అది! చిత్తరంజన్ గారు దానికి సంగీతం సమకూర్చగా - ఆ ఏడాది నవంబర్ 14 న బాలలదినోత్సవం సందర్భంగా రవీంద్రభారతి వేదికపై వందమంది పాఠశాల విద్యార్థులు దానిని గానం చేశారు. అంతకు ముందు రేడియోలో పాటగా రూపొందినప్పుడు ఆ పాటపాడినవాళ్ళలో అప్పుడు పిల్లలుగా ఉన్న నేటి లిటిల్ మ్యుజీషియన్ అకాడమీ వ్యవస్థాపకుడు ప్రముఖ గాయకుడు శ్రీ కె.రామాచారి, టివీ, సినీ సంగీత దర్శకుడు శ్రీ బంటి కూడా ఉన్నారు. ఆ పాట 1979 లో పాఠశాల విద్యార్థుల కార్యక్రమంలో 'ఈ పాట నేర్చుకుందా'గా చిత్తరంజన్ గారితో నేర్పించబడి ప్రసారమైంది. దానితో పాఠశాల వార్షికోత్సవాల్లో, వేడుకల్లో అది చోటు చేసుకుంది. ప్రస్తుతం 'పెద్దబాలశిక్ష' గ్రంధంలో కూడా పిల్లల పాటగా అది నమోదు కావడం, అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా ఎందరెందరి పిల్లలకో.. వారు నచ్చే, మెచ్చే పాడుకునే పాటగా రూపుదాల్చడం

నాకెంతో ఆనందం కలిగించే విషయం! ఉద్యోగంలో చేరిన ఆరునెలలలోపే నాకు చిరయశస్సును తెచ్చిపెట్టిన ఈ ఘటన జరగడం కేవలం అదృష్టం. పెద్దల ఆశీర్వచనం. అంతే..!

శ్రీమతి నిర్మలా వసంత్

శ్రీమతి నిర్మలా వసంత్ 'మణిమాల' కార్యక్రమాలకు తొలుత సహకరించిన నేను - ఉద్యోగంలో చేరడానికి ముందునుండే వివిధభారతిలో అయిదునిమిషాల మధు-లత రెండు పాత్రల సంభాషణగా - సీరియల్‌గా ప్రసారమవుతూ వచ్చిన 'పూలజల్లు' కార్యక్రమానికి పలు స్క్రిప్టులు రాసి, మధు-లతలుగా వేసిన ఇలియాస్ - జ్యోత్స్నలు ఆ కార్యక్రమం ద్వారానే సన్నిహితమై, నిజజీవితపు జంటగా మారడానికి ప్రేరకాంశాల్లో భాగమైనాననుకుంటుంటాను! అప్పటికే ముగ్గురు పిల్లల తల్లి అయిన జ్యోత్స్నను ఆమె అనుభవిస్తున్న సంసారపు నరకం నుండి సముద్ధరించి, తన ఏకైక పత్నిగా స్వీకరించడం 'ఇలియాస్ అహ్మద్' సంస్కారంగానే నేనెప్పుడూ భావిస్తాను! అనౌన్సర్స్ జంటగా వారిదో విశిష్టగాథే!

(ఆ కథా విశేషాలు వచ్చేనెల కబుర్లలో మరికొన్ని చెప్పుకుందాం)

****NEW****
Click here to share your comments on this article